

הבו והבט

יוסלה שוחמכר ואחותו זינה, כפי שצולמו לפני ארבע שנים, במסגרת המסע המשותף לישראל. זינה היא כיום בת 13. זינה בוכה כשהיא מתבוננת בצילום, מסרבת להאמין כי הסבא אינו רוצה להחזיר להם את אחיה.

אבל על עלילה מטורפת זו נסינו להשיב בהגיון. למרות שיוסלה הוא בננו, ואיננו חייבים שום דיווח שבין לאיש על מה של אנחנו מתכננים לעשות איתו, מסרנו לאבי התחייבות בכתב שלא נוציא אותו מהארץ. רק שיתן לנו לראות אותו — אם הוא חי, אם הוא בריא.

היינו מוכנים לעשות את הכל, לתת חי נוצר דתי ליוסלה, אפילו הלכנו עם אבי לשני בנים, שהוא מכיר. הם שמעו את שנינו. לבסוף שאלתי אותם: "תגידו, מי הילד?" הם אמרו שהוא שלי, וכי זכותנו לקבל את הילד. אבל גם הם לא יכלו להשיב פניו על אבי.

שמעתי שהרב פראנק פסק לטובתו של אבא. איפה הצדק היהודי? מדוע לא שמע קודם את שני הצדדים, לפני שפסק לטובת אבא? אילו שמע אותנו, היה רואה שאנחנו צודקים, לא הזקן! אבל הוא לא קרא לנו אפילו. האם זה דין תורה? האם כך אומר המוסר היהודי — לקרוע בן מאמו?

חוק מפקסיהדיון של הרב פראנק, היה עוד דבר שנחן לאבי מרץ להילחם בחוק. שבו עון דתי, המופיע במאה שערים ונקרא דבר אידישע ליכט, זאת אומרת האור היהודי, הדפיס שני דברים לטובת אבי.

אחרי שסיפרו לי מה היה כתוב שם, אני חושבת שצריך לשנות את השם של העתון מהאור היהודי לאפלה היהודית. אם אנשים שכותבים עתון ושולחים אותו גם לחוץ לארץ, מרשים לעצמם לכתוב בצורה כזאת נגד הורים של ילד שנחטף, נגד המשטרה ונגד המדינה, בלי שעושים להם שום דבר, אז אני כבר לא מתפאלת מכלום.

העתון כתב על שיחה שכאילו היתה ביני ובין יוסלה ושמשהו שמע אותה והביא לעתון. אותו איש שמפחד אפילו לחתום את שמו, כתב כאילו שמע איך שאני מתחננת בפני יוסלה ושואלת אותו אם זה כיבוד אב ואם שלימדו אותו. יוסלה עונה שאסור לי לדבר על כיבוד אב ואם מפני שאני בעצמי לא שומרת על המצוה הזאת ואני אשמה כאילו המשטרה ממררת את חיי אבי ואני סרת אותו. יוסלה גם אומר לי, כמו שכתוב בעתון, שאני עוד אבין פעם שמה שעשו איתו ומה שהוא בעצמו הסכים לעשות היה צודק.

★ ★ ★

"הא נותרו די דמועות..."

כשיו אפפה תקוותנו. כל זמן ש- המשטרה ערכה חיפושים, עוד ניתמנו את עצמנו. האמנו שבמדינת-חוק סופו של הצדק לנצח. אבל הנה באה המשטרה עצמה ואומרת שאני וחסידי מאה-שערים חזקים יותר מן החוק. האמנם ככה זה? האמנם שנאות העיוורת של זקן עקשן תתגבר על החלטתם של שופטים, על המשטרה, על חוקי הטבע?

אינני יודעת אם אראה שוב את יוסלה. לבי כבד בי כמו אבן. אפילו דמעות לא נותרו לי. רק ריקנות גדולה אופפת אותי. כל פעם שאני רואה ילד ברחוב, אני צריכה לצבט את עצמי כדי לא לבכות, כדי לא לצבט כמו מטורפת באמצע הרחוב: "בני, איפה בני? החזירו לי את ילדי!"

תגלה לנו מיד איפה יוסלה, עליה ללכת אותם למשטרה. היא העדיפה ללכת למשטרה מאשר לפתוח את פיה.

★ ★ ★

"זהו שקר! שקר!"

בשעה שחקרו את אמי במשטרה, הר פניו לפתע אבי. הוא נראה מודאג, כי חשש שאמי אולי סיפרה משהו. עיניו נתקלו באלק, שישב מן הצד. הוא הרים את מקל-ההליכה הכבד שבידו והנחית אותו בכח על ראשו. אבל אלק זו ברגע האחרון והתקל נפל מידי אבי. "הוי! רופא!" הוא התחיל לגנות, "הביאו לי רופא!" אבל השוטר ענה שאדם אשר יכול להכות בכח כזה אינו זקוק לרופא.

לבסוף, אחרי שדיברו ודיברו עם כולנו, הודיעו לנו השוטרים שאינם יכולים לעשות שום דבר, בלי הוראה מבית-המשפט. פנינו לעורר-דיון והגשנו בקשה לצו-על-תנאי נגד הוראי, שיחזירו לנו את יוסלה.

אבא בא לבית-המשפט. אבל אתם חושבים ששעשע עלינו רושם מה שאמרו לנו? הוא כרך את ידו מסביב לצוואר, ואמר שאפילו אם יעשו לו ככה לא יחזיר את הילד.

הייתי כבר מטורפת. איפה נשמע שאם אינני יכולה לקבל את בנה? עשיתי נסיון אחרון לדבר אל ליבו ונסעתי אל הוראי לבדי, בלילה. הם רק צחקו ממני. ישב שם מכר שלהם, שהראה לי עתון באידיש, שם כתוב כי אבא מקריב את חייו על קידוש השם. "איוה מין בת את, שהבאת אותו לידי זה?" שאל אותי. כמעט הכיתי אותו.

במשפט הופיע אבא עם המצאה חדשה. שהוא לקח את הילד, כדי למנוע מאיתנו, כביכול, להחזירו עמנו לרוסיה. זהו שקר! שקר! אנחנו לא התכוונו מעולם לחזור ל- רוסיה. זוהי סתם עלילה שטנית של אבי.

מרס שטרקס (62), היא מבוגרת בשנה אחת מבעלה, עומדת בכל כוחה לימין הבעל.

הסבתא

הורי לשכנע אותו במלים רבות. "מה איכפת לך?" חזרו ושאלו, "תשאיר את הילד עוד שנה אצלנו."

לבסוף נכנע, אבל העמיד תנאים: שיוציאו אותו ממקום מחבואו כדי שנראה אותו שיוציאו אותו מהחדר שבו למד וירשמו אותו בבית-ספר של המזרחי; ושכחופש יבלה אצלנו. הורי הסכימו. אבל השעה היתה שעת לילה מאוחרת, ואחי הבטיח חגיגות לאלק כי למחרת יחזירו את הילד העירה והוא יתחיל ללמוד בבית-ספר של המזרחי. שוב נסענו לירושלים, לחדא אם באמת מקיימים הורי את ההסכם. יוסלה לא היה בבית, ואמא סיפרה לנו כל מיני מעשיות, איוה תלמיד טוב הוא בבית-הספר. באיוה בית ספר הוא לומד? זאת סרבה לגלות.

★ ★ ★

"אתה כמו הימדר!"

רגיע החופש הראשון ונסעתי להביא את יוסלה אלי הביתה. "הוי באמת," קיבלה אמא את פני, "בדיוק עכשיו יצא עם הסבא. סעי לחולון. אני בעצמי אביא לך אותו מחר בבוקר."

היא לא הביאה אותו. הפעם נסע אלק. "הוי באמת," אמרה לו אמי. "יוסלה רק עכשיו נסע עם הסבא לאינו מסיבה מחוץ לעיר."

הפעם כבר פקעה סבלנותו של אלק. "אם לא תשלחו את יוסלה אלינו לחנוכה," הוא איים, "נבוא וניקח אותו בכוח!"

כמה משכנינו יצאו לנו לא להכות עד חנוכה, ולפנות מיד למשטרה. אבל לא רצינו לעורר שערוריה ולעשות בושא להורים הו קנים. איכשהו נסחבנו עד חנוכה, כשליבנו מנבא לנו רעות. הרגשנו שאנחנו עומדים מול תופעה חולנית, לא נורמלית — אבל מה יכולנו לעשות? בקיצור, הגיע חנוכה — ויוסלה איננו. אלק הציע שניסע למאה-שערים בלילה, אחר העבודה: אם או לא נמצא את הילד, פירוש הדבר שהוא לומד ולא הוחזר לירושלים — ושנחנו כבר לא נראה אותו עוד.

לא מצאנו את יוסלה בבית. אמא אמרה

האם נואשה מהמשטרה שתמצא את ילדה בלי הסכמת אביה. אותו היא שונאת כיום בגלל מעשיו האכזריים.

הוא לומד באינו ישיבה, וקשה להגיע אליו. אבא קם וצצע אל אלק: "בחלום תראה אותו, אתה שומע? בחלום! רק אם תזכה ותוכיח את עצמך ראוי לכך, אז אולי בעוד חמש שנים ארשה לך לראות אותו..." אתם לא יכולים לעשות לי שום דבר!"

עיניו נצצו, ופניו היו מעתחים בשינאה. היה ברור ששום דברי הגיון לא ישימועו עליו. עזבונו את הבית ופנינו ישר למשטרה. השעה היתה קרוב לחצות. השוטר התורן רשם את כל הפרשה והזמין אותנו לחזור למחרת בבוקר.

למחרת הסיעו אותנו בניידת למאה-שערים. רים, כשאמי ראתה את השוטרים, נעשה לה לא טוב. אבל היא אמרה שאינני יודעת איפה יוסלה. אחר-כך התחילה לקלל את אלק. "היטלר! אתה כמו היטלר!" צעקה עליו. וזאת לאדם שסבל מהיטלר לא פחות ממנה, ושאיבד את כל משפחתו בידי ה- נאצים. השוטרים התערבו ואמרו לה שאם לא

בדק כל דבר ולבסוף פסק: זה כשר, אפי שר לתת לילדים ללמוד שם.

בגמר שנת-הלימודים החזרתי את זינה מכפר חב"ד. את יוסלה השארתי עוד אצל הורי, כי בדיוק באותו זמן קיבלתי עבודה בתל-אביב, וגם בעלי נכנס לעבוד כגזרן בבית-חרושת לבגדים, ולא היה לנו סידור להשאיר את שני הילדים לבדם בבית. אבל שבוע לפני התחלת הלימודים נסעתי לירושלים, לקחת את יוסלה.

הגעתי לבית הורי; יוסלה לא היה שם. "איפה בני?" שאלתי.

"החבאתי אותו," ענה אבי.

לא הבנתי למה הוא מתכוון. "איפה יוסלה?" שאלתי שנית.

"החבאתי אותו," השיב אבי שנית, "לא תראי אותו."

האב אלתר (אלק) שוחמכר בן ה-37 מקונן על רוע מזלו. למרות שנאת הסב אליו, לא נוסר לו אלתר איבה.

הוא דיבר בשקט, כאילו דיבר על איוה זבוב. "אבל באתי לקחת אותו הביתה. אתם יודעים שהייתי צריכה לבוא היום לקחת אותו הביתה," אמרתי. הורי הביטו בי כ- שלחה. התחלתי להתרגז. "איפה יוסלה? תנו לי את יוסלה; אני רוצה לראות את בני!"

אבי צחק. "תראי אותו רק אם תוכי ר תהיי ראויה לכך. אם תתנהגי כיהודיה כשרה, בצורה שתמצאי חן בעיני, תוכלי להר- ידע כמה ימים מראש שאת רוצה לראות את הילד ואז — אם ארצה — אראה לך אותו."

חשבתי שהעולם התהפך פתאום. מה פיי רוש ההתנהגות המוזרה של אבי? יוסלה שלי — למה לא יחזיר לי את יוסלה שלי? אבי המשיך להסביר לי: "בית-ספר מזרחי זה בשביל גויים!" הפעם כבר לא דיבר בשלוה. הוא צעק בקול רם: "לא אתן לך שתעשי מיוסלה גוי! אתחזק אותו אצלי, ורק אם תוכי, תוכלי לראות אותו. ככה זה, וככה זה יהיה!"

ניסיתי לדבר אליו בהגיון, לעורר את רח- מנותו, לצעוק עליו, לבכות. שום דבר לא עזר. הוקן אמר את שלו — וזהו זה.

★ ★ ★

"חזקון — עיר שני גויים..."

חזרתי לבעדי וסיפרתי לו. הוא הבין מיד את הענין. הוא ידע שאבי שונא אותו ושהתנגד לגשוואני. הוא הבין שעכ- שיו מצא הזקן דרך לקלקל את גשוואני. תיכף למחרת בבוקר הוא נסע לירושלים ודרש את יוסלה. הוא מצא את אבא רוגע ושקט, כמי שכבר החליט משהו ולא איכ- פת לו כלום.

אבא ניסה שיטה חדשה עם אלק. "מה איכפת לך שהילד יישאר עוד קצת אצלי?" שידל אותו, "אתה הרי יודע שחולון היא עיר של גויים."

אלק לא רצה לריב עם אבי. כשחזר, אמר לי: "לא רבתי איתו בחוץ-לארץ, למה שאריב איתו כאן, בארץ הקודש?" תחת זאת ניסה להסדיר את העניין בדרכי שלום. הוא פנה לזרועותי, אחות אבי, ביקש שתשפיע על אבי שיחזיר את הילד. היא סירבה להת- ערב. אלק נסע שנית לירושלים, ושוב ניסו